

I.

AZ OSZK 1972-BEN

Az Országos Széchényi Könyvtár 1972. évi működése

Az 1972-es év mind a belső könyvtári munka, mind a külkapcsolatok tekintetében jelentős eredményeket hozott. Hosszas előkészítő munka után elkészült a gyűjtemények tízéves távlati fejlesztési terve. A központi szolgáltatások 1971-ben kidolgozott távlati tervével együtt ez a dokumentum képezi alapját további fejlődésünknek. Államunk támogatása, valamint saját belső tartalékaink felhasználása végre lehetővé tették a feszült bérhelyzet rendezését, a nagyobb tudás, a minőségi munka fokozottabb megbecsülését. A régóta húzódó vári építkezések új szakaszba léptek: elsősorban a raktári tornyok befejezésére törekedve megvan a reális lehetősége annak, hogy az elkövetkező években raktározási gondjaink enyhüljenek. Az időközben megszerzett új pótépület felújítási munkálatai befejeződtek, s az év végén a könyvtár egy részlege már megkezdte ott működését. Előrehaladást értünk el a katalógus-rekonstrukciók terén, s nagyfontosságú döntések születtek az állomány differenciáltabb feltárása érdekében. Ezek megvalósítása a könyvtár hosszútávú feladatai közé tartozik. Bibliográfiai szolgáltatásaink tovább fejlődtek: 1972-ben egy újabb kurrens kiadvánnyal bővült a nemzeti bibliográfia rendszere. A külvilággal való kapcsolatok fontosságát ebben az évben különösen érzékeltük: 1972 a magyarországi IFLA kongresszus éve volt, amelynek munkájából könyvtárunk dolgozói is kivették részüket. A szocialista országok nemzeti könyvtárainak igazgatói értekezlete is Budapesten zajlott le, könyvtárunk rendezésében. Ezek az ünnepi alkalmak nem homályosíthatják el azt a széles körű előkészítő munkát, amit a nemzetközi információcserébe való bekapcsolódásunk érdekében szakértőink kifejtettek. A nemzeti bibliográfia MARC II. rendszerű, gépesített előállításával kapcsolatos kísérletek, az ISBD, ill. ISBDS (International Standard Bibliographic Description, ill. International Standard Bibliographic Description for Serials) nemzetközi szabványokkal való foglalkozás, részvételünk és véleményezésünk e kérdéskört illetően a nemzetközi fórumokon, a „shared cataloguing” programba való esetleges bekapcsolódás előkészítése, a KGST-országok gépesített folyóirat-nyilvántartási rendszere hazai bázisának kiépítése azok a legfontosabb feladatok, melyek egész nemzeti könyvtári tevékenységünket a jövőben erősen befolyásolják. Az információcserénél nem hagyhatjuk említés nélkül annak egyik legfontosabb, hagyományos formáját, a nemzetközi kiadványcserét sem, melynek új távlatokat nyitó szakértői konferenciája szintén 1972-ben zajlott le Bécsben, e terület nemzetközileg is elismert, legkiválóbb szakembere, az azóta elhunyt dr. Gombocz István vezetése alatt.

I. A KÖNYVTÁR GYŰJTEMÉNYEI

Állománygyarapítás

Könyvtárunk állománya 1972-ben 36 402 kötet könyvvel, 4493 évfolyam időszaki kiadvánnyal, 78 288 db egyéb dokumentummal, összesen tehát 119 183 könyvtári egységgel gyarapodott.

A *könyvek* gyarapodásának zömét a hazai nyomdák *kötelezpéldány-szolgáltatása* biztosítja. A 28 054 db állománybavett kötelezpéldány a szoros értelemben vett könyveken kívül még számos brosurát, jegyzetet, különlenyomatot is tartalmaz. Ugyanakkor magában foglalja azt a 11 222 db kiadványt, amelyek a Kisnyomtatványtárba kerülve egyedi címléírás helyett csak csoportos nyilvántartásban részesülnek. Ez a nyomtatványáradat, mely egyaránt magában foglal efemer értékű, másodlagos információkat tartalmazó dokumentumokat, mint bizonyos tárgykörökben (pl. vállalati irodalom) másutt meg nem található, elsődleges információs értékű anyagot, évről évre növekszik. Míg 1968-ban 8822 db nyomtatvány részesült ilyen elbírálásban, ma már az előbb említett szám a 11 ezer fölött van. Elsősorban a vállalatok, intézmények sokszorosítói ontják ezt az anyagot, s elhelyezésük, feltárásuk egyre nagyobb gondot jelent.

A *vétel* útján gyűjteményünkbe került könyvek száma 2828 kötet. A külföldi beszerzési források kiszélesítésére tett törekvések sikerrel jártak. Számos értékes kiadvány beszerzése bizonyítja, hogy a külföldi kiadókkal, könyvkereskedőkkel, antikvár cégekkel való közvetlen kapcsolat tartása — különösen a hungarikák gyarapításánál — nélkülözhetetlen a nemzeti könyvtár számára. Ma már egyes antikvár cégek gyűjtőkörünk ismeretében jelentősebb ajánlataikkal megkeresik könyvtárunkat és elővételi jogot biztosítanak számunkra. Új kezdeményezésként több esetben sikerült egyes külföldön élő neves személyiségek segítségével azok írói oeuvre-jét kiegészíteni. Mindez természetesen jelentős többletmunkát ró a Gyarapítási Osztályra, az eredmény azonban — más módon be nem szerezhető hungarikák megszerzése — megéri a befektetett munkát.

A *Könyvelosztóval* való eredményes együttműködés ugyancsak szépszámú gyarapodással járt, elsősorban a régebbi megjelenésű magyar naptárak, évkönyvek, nem folyóiratjellegű időszaki kiadványok hiányos sorozatainak kiegészítése szempontjából. (Ez a szám az „Ajándék” rovatban egyesített beszerzési forrásoknál jelentkezik, 1971: 1558, 1972: 2111.)

Jelentősen emelkedett a *Nemzetközi Cserebizottság* révén beszerzett könyvek száma (1971: 2686, 1972: 3223). Ebben a számban költséges és terjedelmes segédkönyvektől nehezen megszerezhető, könyvtári forgalomban nem kapható hungarikumokig, számos dezideratum kielégítése is szerepel, a szocialista országokkal folyó kultúrcsere reprezentatív anyagán felül.

Az *időszaki* kiadványoknál jelentősen növekedett a retrospektív hiánypótlás és a jó állapotú muzeális sorozatok biztosítása. A szórványszámok beszerzése csaknem kétszeresére növekedett. A vételi lehetőségek kihasználása mellett a *Könyvelosztó* anyagából való igénylések nyújtottak ezen a téren sok anyagot.

A *különgyűjteményi* dokumentumok gyarapodása kb. 14 000 db-bal kevesebb, mint az előző évben. (1971: 92 635, 1972: 78 288.) A különbség elsősorban a beszerzett kéziratok számának csökkenésében jelentkezik (1971: 17 539, 1972: 10 196). Ennek oka az, hogy az év végén elbírált nagyobb hagyatékok folyamatos

ban levő megvétele dec. 31-ig még nem bonyolódott le. A kataszteri térképek gyűjtésének 1972. jan. 1-vel történő megszüntetése ugyancsak néhány ezer darabbal csökkentette a gyarapodást. Végül a kinyomtatványok szigorúbb szelekciója, mely évek óta egyik fő törekvése gyarapítási politikánknak, újabb kb. 4000 darabos csökkenést eredményezett az előző évhez viszonyítva.

A gyarapítási *hittelkeret* az előző évvel megegyezően 3 498 000 Ft volt. Év közben sikerült újabb anyagi eszközöket biztosítani, s így a felhasználás végülis 3 901 161,35 Ft volt (1971: 3 977 127,23). Ennek kétharmadát fordítottuk a külföldi beszerzésekre.

Új vonása az állománygyarapító munkának a könyvtárunkban meg nem levő dokumentumokról *reprográfiai úton* szabadszemmelle olvasható, az eredetivel azonos méretű másolatok készítése. Erre természetesen csak kiemelkedő fontosságú nyomtatványok esetében kerül sor. Így sikerült ebben az évben 48, könyvtárunkban hiányzó RMK-unikumról jó minőségű xerox-másolatot készíteni. Az unikumokat rendelkezésünkre bocsátó könyvtárak készségesen működtek közre ebben az akcióban (ELTE Könyvtára, MTA Könyvtára, Országos Evangélikus Könyvtár, Ráday Könyvtár, Református Kollégium Könyvtára, Debrecen).

Könyvgyűjteményünk számos kiemelkedő, vagy ritka művel gyarapodott ebben az évben, sok közülük elsősorban magyar szempontból jelentős.

1972-ben egy ősnymtatványt sikerült beszerezni: az ÁKV könyvaukecióján vásároltuk meg GRATIANUS bolognai jogtudós *Decretum*ának 1490-es strassburgi kiadását, melynek eddig nem volt példánya állami könyvgyűjteményben (Hain 7909). Az egyetlen jelentősebb magyar nyelvű RMK-mű — melyhez ugyancsak az ÁKV útján jutottunk — az 1627. évi gyulafehérvári limitatio (RMK I. 561 c). Az érdekes gazdaságtörténeti emlékből eddig csak egy Kolozsváron őrzött példány volt ismeretes. TEMESVÁRI Pelbárt *Stellarium*ának 1502. évi hangenau kiadását (RMK III. 109) és ZSÁMBOKI (SAMBUCUS) János *Medicorum philosophorumque icones* c. művének az amszterdami 1612-es kiadását (RMK III. 1107) egy müncheni cég útján szereztük meg. Antikva gyűjteményünk többek között GALENOS *Isagogici libri* c. művének a velencei Giunta-cég könyvművészeti szempontból is jelentős szép kiadásával (1556) és Adam REISSNER Jeruzsálemet ismertető művének 1563-as frankfurti kiadásával gyarapodott.

Az újkori könyvek gyűjteménye ismét számos ritka hungarikával gyarapodott. Közülük csak néhányat emelünk ki: két olasz nyelvű PETŐFI kiadást (1891 és 1931), egy KASSÁK mű Victor VASARELY által illusztrált kiadását (1971), és BUDAY György fametsző művész *The story of the Christmas card* c. művét (1951). A modern kézikönyvek közül megemlítjük az *Encyclopaedia judaica* tizenhat kötetes sorozatát (Jerusalem, 1972), és a *Historisch biographisches Lexikon der Schweiz* nyolckötetes sorozatának reprintjét. (1921—1934, reprint 1965.) Egy 1745-ös párizsi kiadású könyv possesora miatt nevezetes: a mű MIRABEAU könyvtárából származó példány.

Középkori kódexeink száma AEGIDIUS ROMANUS *De regimine principum* c. művének 14. századi kéziratával gyarapodott. Rendkívül érdekes kultúrtörténeti emlék SZÉKELY László erdélyi gróf (1716—1772) ezeroldalas kiadatlan emlékirata. Sokáig lappangott, míg végre most könyvtárunk birtokába jutott SZIRMAY Antal (1747—1812) latin nyelvű önéletírása. A GÖRGEY-kérdést új oldaláról világítják meg MÁRIÁSSY János 48-as honvédezzredes visszaemlékezései. A Kézírtattár jelentősebb beszerzései közül kiemelkedőbbek még JÓKAI Mór regénykéziratai, LISZT

Ferenc, MIKSZÁTH Kálmán, BABITS Mihály egy-egy levele, Anatole FRANCE-nak olaszországi útijegyzetei. (Utóbbi BÖLÖNI Györgyné hagyatékából.) A zenei kéziratok többek között LISZT Ferenc, MOSONYI Mihály és KODÁLY Zoltán autográfjaival gyarapodtak.

Színháztörténeti gyűjteményünk több ritkasággal gazdagodott ebben az évben. A Nemzeti Színház első neves díszletfestőjének, TELEPI Györgynek 4 db rézlemezre festett, 1841-ből származó és rendkívüli ritkaságnak számító díszletképét sikerült megszerezni. Állományunkba került a Szegedi Nemzeti Színház 670 színművet tartalmazó gyűjteménye, mely rendező-, sűgő- és olvasópéldányokat tartalmaz az 1870—1930 közötti időkből. Jelmezgyűjteményünk MÁRK Tivadar, MIALKOVSZKY Erzsébet és GOMBÁR Judit figurínóival gyarapodtak (összesen 583 db).

Az időszaki kiadványok jelentősebb beszerzései közül megemlíjtjük a *Magyar Bányászlapot* (USA, 1913—1961), a *Testvér* (Bécs) 1925-ös évfolyamát, a hazai megjelenésű *Divatcsarnok* 1854—55-ös évfolyamait, 1919-es periodikumok szárványszámait és néhány ritka, 19. századi osztrák folyóiratot is sikerült beszerezni.

Feltárás

Katalógusok

Az új beszerzésű anyagot folyamatosan feldolgoztuk. A „könyvtári futószalag” ezúttal is zökkenőmentesen működött, mivel a kieső munkaerőket a rekonstrukciós munkálatok terhére mindig sikerült pótolni. A szolgálati *betűrendes* katalógus 1963-ban megindított *rekonstrukciója* — könyvtárunk katalógusokkal kapcsolatos munkájának eddigi legnagyobb vállalkozása — 95 százalékban elkészült, s 1973-ban befejeződik. A rekonstrukció eredményeinek átvezetése az olvasói betűrendes katalógusba szintén folytatódott. Az olvasói betűrendes katalógusban a *prominens magyar szerzők* kiemelésének nagy munkája befejeződött. Az 1964-ben megkezdett elméleti előkészítés után a katalógusban a konkrét munka 1966-ban indult meg. Az eltelt időszak alatt 7177 kiemelkedő magyar szerző írói oeuvre-jét különítették el, vezették rá az osztólapokra a legfontosabb életrajzi adatokat, több mint kétszázezer cédulát mozgatva meg. A magyar szerzők biográfiai-bibliográfiai feltáráshoz, az olvasói katalógus információs értékének növeléséhez mindez jelentős mértékben hozzájárult. Ugyanakkor új munkaként jelentkezik a katalógus gondozásában a prominens szerzők további figyelése, a változó adatok rögzítése.

E rekonstrukciós munkák közeli befejezése felvetette a továbbhaladás kérdését. Ismeretes, hogy a könyvek törzsállományának egy része még ma is a múlt században kidolgozott ún. müncheni szakrendszer szerint van feldolgozva. A Katalógizáló Osztály most kidolgozta e több mint 100 000 kötetet számláló állományrésznek a modern követelményeknek megfelelő részleges, ill. teljes rekatalógizálási tervét. A könyvtár vezetősége e régi állományrészek teljes rekatalógizálása mellett döntött, s ezzel újabb hosszútávú programot adott a feldolgozó munkának. Az osztály rekonstrukciós csoportja már a következő évben rekatalógizálási csoporttá alakul át, s hozzálát az anyag korszerű feltáráshoz.

A *szakkatalógus* rekonstrukciós eredményei jobbak, mint az előző évek, ennek ellenére világos, hogy a nagy munka végigviteléhez és mielőbbi befejezésé-

hez több munkaerő kell, mint amennyit a könyvtár eddig erre a célra biztosítani tudott. A szakkatalógus rekonstrukciója, valamint a decimális rendszerben azóta világszerte bevezetett változtatások számos olyan előre nem látott problémát vetettek fel, amelyekhez a közeli jövőben mélyreható vizsgálatok és ennek konklúziójaként újabb döntések szükségesek.

Az *időszaki kiadványok* katalógusainak rekonstrukciójával, ill. a folyóiratok és hírlapok feldolgozásának legsürgősebb reformjaival kapcsolatban az év folyamán csak elméleti jellegű előkészítés folyt. A Hírlapfeldolgozó Osztály nagy erőfeszítéseket tett, hogy a kurrens feldolgozás lemaradását felszámolja, s a munka minőségi színvonalát is emelje. A feldolgozott kurrens kötetek száma így kétszerese lett a tervezettnek.

A különgyűjtemények feltáró munkája több helyen már évek óta nem tudott az évi gyarapodással lépést tartani (Kézirattár), vagy nem volt képes régi anyagrészei korszerű feltárásának hozzákezdeni (Kisnyomtatványtár). Más gyűjteménynél (Zeneműtár) technikai nehézségek miatt halmozódott fel többéves restancia. A könyvtár vezetősége az elmúlt évtizedben a vári felkészülési munkák miatt az erőket más területre koncentrált, s a különgyűjtemények fejlesztését — elsősorban a létszám vonatkozásában — tudatosan visszatartotta. Az elkövetkező évek ezen a téren változásokat fognak hozni.

Az elmúlt években célul tűztük ki a még fel nem tárt, ill. korszerű formában fel nem tárt állományrészek bedolgozását a katalógusokba. Első lépésként a Régi Nyomtatványok Tára gyűjteményéből az *APPONYI Rariora* anyagot dolgozták fel, és megkezdték az antikva katalógus kiegészítését a 16. századi hungaricumokkal. A Kisnyomtatványtár régi, fel nem tárt állományrészeinek feldolgozására tanulmánytervet dolgozott ki, melynek javaslataival a könyvtár vezetősége egyetértett. Ezek az állományrészek újabbban a tudományos kutatás érdeklődésének előterébe kerültek: ilyen elsősorban a 18—19. századi ponyvagyűjteménye, másrészt az 1801—1914 közötti kisnyomtatványok.

A Katalógizáló Osztályon folyó *elméleti munka* keretében több szabályzat került kidolgozásra. Külön tanulmány készült az International Standard Bibliographic Description (ISBD) összehasonlító elemzésére a hazai címléirési szabvánnyal, melyet az IFLA Katalógizáló Bizottságának is eljuttattunk. Foglalkoztak a „shared cataloguing” programhoz való csatlakozás lehetőségével is.

Bibliográfiák

A magyar nemzeti bibliográfia keretébe tartozó kurrens kiadványok folyamatosan megjelentek.

Fontos eredményként kell elkönyvelnünk, hogy e kurrens bibliográfiáink a kiadványtermés növekedésével lépést tartottak. Az 1971-es évfolyamhoz képest a *Magyar Nemzeti Bibliográfia* 100, a *Magyar Folyóiratok Repertórium*a 325, a *Hungarica Külföldi Folyóiratszemle* pedig 61 lappal lett terjedelmesebb. E három kiadvány pusztán „fenntartása” annyi többletmunkát jelentett, mintha a nemzeti bibliográfia rendszere egy újabb közel 500 lapos kiadvánnyal bővült volna. A MFR szerkesztésénél változatlanul nagy segítséget jelentett országos szakkönyvtáraink közreműködése. Jellemző adatként említjük meg, hogy e kiadvány anyaga az utolsó 7 évben megkétszereződött (1965-ben 1113 lap, 1972-ben pedig 2228 lap volt a 24 füzet terjedelme).

A szolgáltatások köre újabb hungarika bibliográfiával bővült: a *Külföldi Magyar Nyelvű Folyóiratok Repertórium*a negyedéves füzetekben 1972-től folyamatosan tárja fel a tudományos érdekű folyóiratcikkeket a határainkon kívül megjelenő legfontosabb magyar nyelvű periodikumokból. A bibliográfia első évfolyama 26 (elsősorban szocialista országokban megjelenő) külföldi magyar nyelvű folyóiratról több mint 3000 cikket dolgozott fel.

1972-ben megjelent bibliográfiai kiadványaink közül ki kell emelnünk a PETRIK Géza bibliográfiájához készült nyomda- és kiadástörténeti mutatót, valamint a külföldi magyar nyelvű sajtó 1945–1970 közötti időszakának címjegyzékét és adattárát. A NÉMETH Mária által összeállított most megjelent második kötet a nem szocialista országok anyagát tartalmazza, s már szerkesztés alatt áll a KEMÉNY G. Gábor munkájaként megjelenő, a szocialista országok időszakos kiadványait feltáró első kötet is. *A magyar bibliográfiák bibliográfiája* c. kiadványunknak 1967–68-as kötete látott napvilágot.

A nagy retrospektív bibliográfiai vállalkozások munkálatai a tervekben meghatározott ütemnek és a rendelkezésre álló erőknek megfelelően folytak. A *Magyar Könyvészet* 1921–1944 közötti korszakának anyaggyűjtése befejezéséhez közeledik. A könyvtár vezetőségének döntése értelmében a bibliográfia gyűjtőkörét kiterjesztették az iskolai évkönyvekre, tankönyvekre és naptárakra is. A részvénytársasági és vállalati kiadványok (jelentések, stb.) feldolgozásáról azonban le kellett mondani, mivel nincs olyan teljességű gyűjtemény (országos viszonylatban sem), amelynek alapján a meglévő anyagot megbízhatóan ki lehetett volna egészíteni. A címleírások egységesítésének mintegy egyharmada készült már el, s készen állnak a teljes anyaghoz az analitikus leírások is (kb. 55 000 tétel). A gyűjtés további kiegészítésének előmozdítására jelentettük meg előzetesen házi sokszorosításban az 1944. évi hazai nyomtatott könyvek jegyzékét. A két háború közötti korszak zeneműveinek és térképeinek bibliográfiai feltáráshoz a Zene-műtár és a Térképtár készítettek előzetes terveket. Munkában van a tízéves ciklus-bibliográfia is mind a könyvek, mind a térképek vonatkozásában (1961–1970), s vele párhuzamosan folynak ugyanezen időszak külföldi magyar nyelvű könyveit összefoglaló sorozat munkálatai. Jelenleg a romániai és a csehszlovákiai kötet áll legközelebb a befejezéshez. Mind a retrospektív, mind a hungarika-bibliográfiai munkákhoz nagy segítséget jelentettek a szocialista országok partnerintézményeivel való kapcsolataink.

A Régi Magyarországi Nyomtatványok munkacsoportja jelenleg a régi hazai nyomtatványok második (1601–1635) korszakának feltáráásával foglalkozik. Jelentős nyomdatörténeti kutatásokat végeznek a hely, évszám, ill. mindkettő nélküli kiadványok meghatározásához. Ennek során elkészült Debrecen 1596–1635 és Gyulafehérvár 1623–1635 közötti betűtípusainak és könyvdíszaineik repertórium. Ugyanitt folyik az 1712–1800 közötti hazai nyomtatványokkal kapcsolatos bibliográfiai és nyomdatörténeti kutatás.

Az éves könyvészetek sorában az 1970-es kötet szerkesztését fejezték be és sajtó alá rendezték a *Tankönyvek 1969–1970* c. bibliográfiát — megjelenésük 1973-ra húzódott át. A grafikai plakátok és metszetek éves könyvészetének munkája egyéb teendők miatt háttérbe szorult, s jelenleg a lemaradás felszámolásán dolgoznak (1968–70 közötti időszak). A Hírlapfeldolgozó Osztály erőfeszítéseket tett a nemzeti bibliográfia hiányzó láncszemének, az éves magyar sajtó-jegyzéknek kiadására.

Jelentős hungarika-bibliográfia állt az év végén közvetlenül befejezés előtt részben az Olvasó- és Tájékoztatószolgálat, részben megbízott szerkesztők munkájaként: a magyarországi szerzők szépirodalmi műveinek 1945–1968 között külföldön megjelent fordításainak jegyzéke.

A nemzeti bibliográfia gépesítési kísérletei a tervezettnél valamivel lassabb ütemben haladtak. A gépesítési kísérleteket általában hátráltatja, hogy a hagyományos munkák szabályozásának mélysége és színvonala a gépesítéshez elégtelen, pl. az érvényes betűrendezési szabvány a gépi betűrendezésre alkalmatlan. Így jelenleg a gépesítéshez kapcsolódóan kell megoldani sok esetben a tradicionális munkára készített szabályzatok pontosítását is. Ezért kaptak igen nagy hangsúlyt a különböző szabályzatok. Elkészült az új címleírási szabvány tervezete, amely már figyelembe vette a gépesítés követelményeit is. Az osztályügyrenden kívül elkészült a munkakörök jegyzéke, a meglévő szerkesztési szabályzatokat javították, ill. kiegészítették.

Itt kell megemlékeznünk a moszkvai Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Központ által beindított vállalkozásról, mely a KGST-tagállamok időszakos kiadványai automatizált nyilvántartási rendszerének kiépítését kívánja megvalósítani. Minden tagországban egy könyvtár — hazánkban a Széchényi Könyvtár — felelős az anyagnak a moszkvai központba való továbbításáért. A munka elméleti előkészítése három osztály — a Bibliográfiai, a Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusa és a Hírlapfeldolgozó Osztály — együttműködésével már meg is indult. Bár e kétségtelenül nem könnyű feladat újabb terhet ró könyvtárunkra, segítségével remélhető, hogy saját gépesítési kísérleteinkre ösztönzően fog hatni, s elősegíti az éves magyar sajtójegyzék rendszeres és korszerű formában való megjelentetését.

Használat

Olvasószolgálat, tájékoztatás

Könyvtárunkat 1972-ben 65 039 olvasó kereste fel és összesen 504 539 könyvtári egységet használt. (A vidéki műemlékkönyvtárak ezt a számot 250 olvasóval, ill. 685 használt egységgel növelik.) A központi olvasótermeknél a nyitvatartási napok száma 275 (az irodalomtudományi olvasónál 257) volt.

A látogatók száma a központi olvasótermekben az előző évihez képest valamennyit emelkedett, a különgyűjteményeknél lényegében azonos szinten mozgott. A könyvolvasótermekben a kutatók és egyéb kategóriájú olvasók együttes száma nem sokkal haladja meg az egyetemi hallgatók és diákok számát, a folyóirat- és hírlapolvasóban viszont háromszorosa volt számuk a diákokénak. Ez a tény a folyóiratok és hírlapok közismerten nagyobb kutatói és egyéb célú igénybevételét bizonyítja, s ennek megfelelően magasabb szintű kiszolgálás és tájékoztatás nyújtását is kívánja. A különgyűjtemények olvasói természetesen majdnem kizárólag a kutatói és egyéb kategóriájú olvasók köréből kerülnek ki.

A napi átlagos olvasóforgalom az általános könyvolvasóban 132, az irodalomtudományi olvasóban 6, a hírlapolvasóban 77 fő volt. Az irodalomtudományi olvasótermet — a kellő kihasználtság hiányában — általános tudományos olvasóteremmé szervezték át. A férőhelyek növelése érdekében az itt elhelyezett irodalomtudományi kézikönyvtárat más kézi-, ill. segédkönyvtárak anyagába olvasztották be.

A használt egységek száma a központi olvasótermekben (könyv + folyóirat, hírlap) mintegy 24 000 egységgel csökkent, a különgyűjteményeknél 8 ezerrel nőtt. A növekedés oka elsősorban az, hogy a nagytömegű fondgyűjtemények fokozott használata révén most már a Kézirattár is azok közé a táruk közé tartozik — a Kisnyomtatványtár és a Színháztörténeti Tár mellett —, ahol egy olvasóra nagyobb mennyiségű anyag használata esik.

A Térképtár kutatóforgalma a tárban folyó átalakítási munkák miatt három hónapig szünetelt. A felújítás az olvasók számára is kulturáltabb környezet kialakítását jelentette.

Az írásbeli tájékoztatások száma a központi Olvasó- és Tájékoztató Szolgálatnál 345 volt. A nagyobb irodalomkutatást jelentő tájékoztatások száma ennél kevesebb. Az igényesebb megkeresések általában intézményektől származnak (41 külföldi, 87 hazai intézmény). A nagyobb bibliográfiai összeállítást igénylő kérések közül az alábbi témák a kiemelkedőbbek: nagy magyar utazók, amerikai magyar bevándorlás és visszavándorlás, a szlovákiai némettség, a szlovákiai munkásmozgalom (1850—1918), lotharingiai telepések a Bánátban, törökkori adalékok, a második világháború rölapjai, Kárpátukrajnára vonatkozó irodalom, BOLYAI Farkas és BOLYAI János élete és munkássága, HERDER és Ivo ANDRIC magyarországi fogadtatása, román, ill. tatár írók műveinek magyar fordításai, PETŐFI-kiállítás anyagának összeállítása, magyar folyóirat-repertóriumok, irodalomelméleti tanulmányok. A különgyűjtemények által adott írásbeli tájékoztatások száma 210 volt. Különösen sok és igényes tájékoztatást adott a Zeneműtár (107) és a Kézirattár (68).

A könyvtárban őrzött dokumentumok alapján kiadott hiteles másolatok száma majdnem kétszerese volt az előző évinek (1971: 44, 1972: 70). A színlapok és egyéb források alapján kiadott színészi, énekesi stb. működési igazolások száma 66 volt.

A Hírlap-olvasóterem melletti helyiségben megkezdte működését egy korszerű gyorsmásológép, mely térítés ellenében az olvasók rendelkezésére áll. Ugyancsak itt van egy reflektorokkal megvilágítható asztal, mely a saját felvevővel rendelkezők munkáját könnyíti meg.

Számos kiállításon mutattuk be könyvtárunk állományának egyes darabjait, a rendező szerveknek kölcsönözve azokat. A jelentősebb kiállítások: JAN-KOVICH Miklós, POLLACK Mihály, DÓZSA György emlékkiállítások (Magyar Nemzeti Múzeum), VITÉZ János (Esztergom), JANUS PANNONIUS (Pécs, Janus Pannoniusz Múzeum, Budapest, Magyar Nemzeti Galéria), PETŐFI emlékkiállítás (Petőfi Irodalmi Múzeum), KODÁLY Zoltán (Kecskemét), az 1000 éves Székesfehérvár (Székesfehérvár, István Király Múzeum), könyv- és nyomdatörténeti kiállítások a nemzetközi könyvév alkalmából (Debrecen, Egyetemi Könyvtár, Eger, Megyei Könyvtár), IBUSZ jubileumi kiállítás.

A magyarországi könyvnyomtatás 500. évfordulójára 1973-ban megnyíló országos könyv- és nyomdatörténeti kiállítás előkészítését könyvtárunk munkatársai végezték.

Kiállítással emlékeztünk meg BABITS Mihályról, VAJDA Jánosról, KIM IR SZENRŐL és a váci nyomda 200 éves fennállásáról. Az IFLA alkalmából az OSZK történetéről, szervezetéről és kiadványairól rendeztünk kiállítást. Ugyanebből az alkalomból új kiállításokat mutattak be a különgyűjtemények is. Több ízben bemutatásra kerültek a hazai és külföldi új szerzemények.

Könyvtárunk egyik legnagyobb — sajnos nem újkeletű — gondja az állandóan növekvő anyag megfelelő elhelyezése. Állományunk a fővárosban és vidéken számos raktárban és telephelyen van elhelyezve, s az új anyagnak már csak úgy tudunk helyet biztosítani, ha a régebbi anyagból ugyanannyit beládázunk. A férőhelyhiány állandó költöztetéssel, átrendezéssel jár együtt, egyre több energiát köt le a külső raktárakkal való összeköttetés fenntartása, olvasóinknak egyre több esetben csak előrendeléssel tudjuk a kért anyagot kiszolgáltatni. Ebben az évben került többek között beládázásra a vári történettudományi szakolvasóterem gondosan összeválogatott 9000 kötetes kézikönyvtára — a kötetek az olvasók és kutatók szolgálata helyett hosszú évekre ládába zárva fekszenek. Folyamatos volt a hírlapok ládázása és ideiglenesen erre a sorsa jutott nagymennyiségű mikrofilmtekercs is.

Nehéz, csaknem megoldhatatlan helyzetet teremtett, hogy a Rosenbergházaspár utcai raktárak az év végéig még nem voltak betelepíthetők. Ugyanakkor az Országgyűlési Könyvtárban nagyértékű régi könyvanyagunk egy részének raktározására eddig kölcsön kapott termet ki kellett ürítenünk anélkül, hogy anyagunkat rendezve helyezhettük volna el.

Súlyos a raktári helyzet a különgyűjteményeknél is. A Kisnyomtatványtárban az 1971. évi gyarapodás helyét a nagyszámú selejtezés biztosította, az 1972-es anyagnak a teljes raktár átrendezésével, racionálisabb térkihasználással szorítottak helyet. A következő évi gyarapodás elhelyezése csak új raktári férőhely biztosításával oldható meg. A Térképtárban az átalakítási munkák sajnálatos módon csökkentették a raktári teret. Pozitívumként említhetjük viszont az új, térképek tárolására alkalmas vasszekrények beszerzését, melyek a régi fapalcokat, ill. szekrényeket váltották fel. Átsoportosításokra kényszerült a Zeneműtár is: a következő év gyarapodását azonban már itt sem tudják elhelyezni. Átrendezésre került a Hírlapfeldolgozó Osztály kurrens raktára; a cél itt a hely felszabadításán kívül jobb és rendezettebb raktározás kialakítása volt. A Kézirattár erőteljesen gyarapodó fondanyagát már csak a Széchényi-terem és a tár egy másik helyiségének üres sarkaiban való rendszertelen felhalmozással tudja elhelyezni.

Az állományvédelem területén tervezett nagyarányú átszervezést és racionalizálást — a hírlapok állományvédelmi munkája minden mozzanatának egy helyen történő összevonását ebben az évben még nem tudtuk végrehajtani, mivel a Rosenberg hp. utcai új épületrész nem volt időben beköltözhető. December folyamán csak a hírlapköltészet költözhetett be végleges helyére, átadva ezzel régi területét a rendkívül zsúfoltan működő sokszorosító üzemnek.

Ennek megfelelően az évek óta kiemelt feladatként végzett magyar hírlapok állományvédelmi munkája az eddigi keretekben folyt. Ennek során 3287 hírlapkötet 37 675 lapja került javításra, negatív mikrofilm készült 2 613 218 hírlapoldalról. (Mivel a felvételek egy része képméretfelezéssel történik, a kockaszám 1 622 155.) Az elkészült és az Olvasószolgálatnak átadott pozitív olvasófilmek száma 2479 tekercs volt (1 501 533 kocka). A másodnegatívok tervezett készítését egyelőre — létszámhiány miatt — el kellett halasztani. Lépések történtek a hírlaprestaurálás modernebb módszereinek bevezetése érdekében is.

A hírlapok állományvédelmi mikrofilmezése mellett tovább folytatódott az egyéb állományi anyagok — elsősorban a különgyűjtemények anyagának —

mikrofilmzése. Ebben az évben legnagyobb mennyiségben a keszthelyi Helikon Könyvtár zenei anyagát vettük filmre. Az állományvédelmi mikrofilmzés teljes kockaszáma a negatív filmek tekintetében kb. az előző évivel volt azonos (1971: 1 738 957, 1972: 1 711 680), a pozitív olvasófilmek termelése csökkent (1971: 2 120 196, 1972: 1 655 033).

A mikrofilmekkel foglalkozó szakirodalom egyik sokat vitatott kérdése a filmek tartóssága. Az eredeti dokumentum pusztulása nem mindig teszi lehetővé az újrafényképezést — de amennyiben ez lehetséges is, rendszerint körülményes, lassú és költséges. Ezért is tűzte napirendre Mikrofilmtárunk filmarchívumának évről évre történő rendszeres ellenőrzését és vezette be az archívfilmek kidolgozásánál az azok időnkénti műszeres vizsgálatát.

A mikro- és fotólaboratórium gépi felszereltsége az év során tovább bővült. Egy főfoglalkozású műszerész beállításával a gépek javításának és karbantartásának problémája is megoldódott.

Az állományvédelmi fényképezésen túl szolgáltatásként — megrendelésre — még további kb. 140 000 negatív, ill. pozitív mikrofilmkockát állítottak elő. Hivatali időn kívül, az ún. szerződéses munka keretében végezték a megyei könyvtárak állományát kiegészítő, helytörténeti szempontból jelentős, a könyvtár által már mikrofilmezett hírlapokról az olvasófilmek készítését. Ennek keretében nyolc megyei könyvtárnak 18 címről 460 tekeres (kb. 276 000 kocka) olvasófilmet készítettek. Egy külföldi könyvtár részére — a Kultúra Külkereskedelmi Vállalaton keresztül — 486 tekeres olvasófilmet szállítottak.

A saját köteteseten elkészült kötetek száma 9919, külső köteteseten további 15 086 db-ot köttettünk. Az IFLA kongresszus alkalmával rendkívüli munkaként még további 8500 egység kötését kellett saját műhelyünknek elvégeznie. A raktárakban folyó helyi állománymegóvás 3077 kötet javítását és 99 kötet újrakötését végezte el.

A Restauráló Laboratórium továbbra is a különgyűjtemények anyagának restaurálását, konzerválását végezte. Kiemelkedő teljesítményük volt a Zeneműtár állományába tartozó ún. bártfai töredékek restaurálásának befejezése. Eredményes kísérletek folytak újfajta restaurálási eljárások bevezetésére.

A reprográfia területén a nagyobb arányú állományvédelmi xeroxmásolásokat — elsősorban technikai akadályok miatt — még nem lehetett beindítani. Ennek ellenére jelentős volt az állománykiegészítő xeroxmásolás (Régi Nyomtatványok Tára, Színháztörténeti Tár). A Sokszorosító Üzem ismét fokozta teljesítményét, s az év közben váratlanul felmerült igényeket — pl. IFLA-val kapcsolatosan — késedelem nélkül és színvonalasan elégítette ki.

Műemlékkönyvtárak

A keszthelyi Festetics-kastély általános felújítása tovább folyt, az évi beruházás összege 16 millió forint. Az itt elhelyezett Helikon Könyvtár így továbbra is kénytelen volt kapuit zárva tartani, nagy kárára az idegenforgalomnak. A könyvtár helyiségeit a nyári időszakban a Filharmónia hangverseny céljaira vette igénybe. A belső könyvtári munka az állomány védelmére korlátozódott.

A zirci Reguly Antal és a gyöngyösi Bajza József műemlékkönyvtárak látogatóinak száma tovább emelkedett (1971: 32 047, 1972: 33 829).

II. A KÖNYVTÁR KÖZPONTI SZOLGÁLTATÁSAI

A hazai könyvtárak állománygyarapításához ebben az évben is jelentős mértékben hozzájárultunk.

A Kötelespéldány-szolgálat 936 165 db beszolgáltatott kötelespéldányból 157 459 db-ot juttatott a Széchényi Könyvtárnak, 513 884 db-ot más könyvtárak kaptak. (Ebből 70 145 a könyvek száma.) A fennmaradó 264 822 db fölüspéldány részben a Könyvelosztó útján került hasznosításra.

A beszolgáltatott kötelespéldányok száma ismét tovább növekedett. 1971-ben 29 911 féle nyomtatvány érkezett be, 1972-ben ez a szám 33 190-re emelkedett, ami 11,11 százalékos növekedésnek felel meg.

A Könyvelosztó 127 könyvtárnak összesen 35 337 könyvtári egységet juttatott, kevesebbet, mint az előző évben. Az OSZK és a műemlékkönyvtárak részeseése ebből 1282 db volt. A szétosztott anyag részben fölüspéldányokból, részben a kötelespéldány-maradékból származott. További 9878 címet közvetítettek, a fölüspéldányokat közvetlenül az igénylő könyvtárba irányítva.

A fölüspéldányok átvétele — megfelelő raktári férőhely hiányában — egyre több gondot okoz. A jelentkező igények elől azonban — éppen a helyhiánnyal küzdő többi könyvtár érdekében — igen nehéz kitérni. Így ebben az évben is átvettünk 39 981 db fölüspéldányt, kétszer annyit, mint tavaly.

A Könyvelosztó ebben az évben megkezdte a raktáraiban tárolt mintegy 1 300 000 kötetet kitevő állomány előzetes válogatását és szakcsoportosítását. Az idei munka eredménye 219,20 m³ anyag (mintegy 220 000 kötet) előrendezése.

A Nemzetközi Csereszolgálat a külföldről kapott anyagot — elsősorban a szocialista országokból a kulturális csereegyezmény keretében érkezőket — kb. 100 hazai könyvtárnak osztotta szét, mintegy 15 000 kötetet és 200 periodikumot juttatva részükre.

Csereszolgálatunk 1972-ben 63 ország 534 intézményével (197 szocialista, 337 tőkés) állt cserekapcsolatban. Az 1971-ben ugrásszerűen elért fejlődés számszerű eredményeit sikerült megtartani, az új kapcsolatokat tartóssá tenni. (Intézményi kapcsolatok száma 1969: 413, 1970: 400, 1971: 551.) A kiküldött anyag mennyisége az előző évihez képest nőtt, az átvétel kis mértékben csökkent (21 481 küldött és 19 846 kapott egység). Különösen nőtt a tőkés és a fejlődő országokba kiküldött anyag mennyisége — 1971-hez viszonyítva 23 százalékkal. Ugyancsak emelkedett a nemzetközi fölüspéldánycsere is.

A hazai könyvtárakban található külföldi irodalomról a központi katalógusok, és az ezekre épülő kiadványok nyújtottak tájékoztatást.

A Könyvek Központi Katalógusába a kijelölésre kerülő 187 180 címléírásból — a duplumok kiszűrése után — 138 720 cédula került beosztásra. Az adott tájékoztatások száma 11 963 volt.

A központi katalógusban tovább folytak a katalógusok használhatóságát, információs értékének növelését célzó rekonstrukciós munkák. Ennek keretében 1972-ben mintegy 366 000 cédulányi anyag részben került sor a katalógus átszerkesztésére, ill. a címléírások korrekciójára stb. A katalógus-elméleti munka több új szerkesztési segédlet kidolgozását eredményezte.

A Központi Katalógus munkáját igen megnehezíti az a tény, hogy a könyvtárak jelentős százalékban hibás, nem megfelelő címléírásokat küldenek be. Az év

során beérkezett katalóguscédulák kb. 25 százaléka nem a szabvány szerinti cím-felvétellel készült, 25 százaléka pedig teljesen alkalmatlan volt a központi katalógusba való behelyezésre. Ilyen körülmények között csak nagy nehézségek árán tudjuk központi katalógusainkat olyan állapotban tartani, hogy azokból megfelelő tájékoztatást adhassunk. További nehézséget jelent, hogy a könyvtárak közül 86 rendszertelenül teljesíti bejelentéseit, évente mindössze egy vagy két alkalommal. Eredményként könyvelhetjük el viszont, hogy a jelentő könyvtárak száma 40-nel növekedett.

A Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusában 84 072 bejelentett adat nyilvántartásba vételeét végezték el. Az adott tájékoztatások száma 10 820. A katalógusok átszerkesztési munkája befejeződött. Ennek eredményeképp létrejött a retrospektív lelőhelyjegyzék alapjául szolgáló, a kezdetektől 1970-ig terjedő alapkatalógus két sorozata (általános és szláv) és felállították az új kurrens katalógust 1971-től. Ez a katalógus mintegy 21 000 élő címet regisztrál. Folyamatossá vált a Könyvek Központi Katalógusából az időszaki kiadványok cím- és állománykiegészítésének átvétele. A retrospektív katalógus címanyagának kiegészítését tovább folytatták.

Az *Országos Gyarápodási Jegyzék* folyamatos tájékoztatást adott az ország könyvtáraiba beérkező könyvekről. Megjelent új szolgáltatásának, az *OGYJ Hungarika* mellékletének próbaszáma. A Gyarápodási Jegyzék reformjával kapcsolatban kérdőíves felmérés folyt a lelőhelyjegyzéket használók körében a jegyzék további fejlesztését illetőleg.

A Könyvtárközi Kölcsönzéshez érkezett kérések száma tovább emelkedett: 24 200 volt az előző évi 21 420-szal szemben. A kérések kielégítése 84 százalékos volt. Külföldről 9663 könyvet, ill. másolatot (mikrofilmet, xeroxot) kaptunk és 2069-et küldtünk ki. A külföld által másolatban kielégített kérések aránya tovább nőtt: 53,5 százalékról 58,2 százalékra. Ennek megfelelően a devizális kiadás is nagyobb volt, mintegy 5900 dollár (1971: 4032).

Külföldön 43 ország könyvtáraival állunk kölcsönzési kapcsolatban. A legtöbb könyvet és másolatot az NSZK-ból, a Szovjetunióból, Svédországból, Angliából, az USA-ból és Franciaországból kaptuk. Legtöbbet küldtünk Csehszlovákiának, NSZK-nak, Szovjetunióknak, Jugoszláviának, Ausztriának és Franciaországnak.

Az osztály — a Könyvtártudományi és Módszertani Központtal közösen — országos felmérést indított a könyvtárközi kölcsönzés hatékonyságának és a lebonyolítás adminisztrációs folyamatának vizsgálatára. A felmérés eredményeinek összefoglalására és a tanulságokból adódó javaslatok kidolgozására a következő évben kerül sor.

III. A KÖNYVTÁR VEZETÉSE, GAZDÁLKODÁSA NEMZETKÖZI KAPCSOLATAI

A könyvtár vezetését irányító testület a főigazgató, ill. helyettese elnökletével 1972-ben 11 alkalommal ült össze, a megtárgyalt témák száma 16 volt. Három alkalommal az éves, ill. távlati tervvel és az évi beszámolóval, három alkalommal a bércorrekció, a továbbképzés, a nyelvpótlék és az új állások betöltésének kér-

déseivel foglalkoztak, öt alkalommal egy-egy szűkebb szakterület problémái kerültek megvitatásra.

Hatásosan támogatta a vezetés munkáját a dolgozók választott testülete, a Szakszervezeti Tanács. Mindkét alkalommal olyan kérdés megtárgyalását tűzte napirendre — a nyelvpótlékok kérdése, a könyvtár új szervezetének kialakítása — amely a döntések előkészítésében és meghozatalában jelentős segítséget nyújtott a könyvtár vezetőségének.

1972-es munkatervünkben kiemelt helyre állítottuk a minőségi munkára való törekvésünket, amelynek egyik kulcskérdése már évek óta a személyi állomány megjavítása, a fluktuáció növekedésének megakadályozása, elsősorban a feszült bérhelyzet megoldása révén. Főhatóságunk most megteremtette a lehetőséget annak, hogy ez a kérdés végre megnyugtató módon rendeződjék. Az év elején saját belső tartalékaink maximális igénybevételével, majd az év végén a központi-lag kapott keretek felhasználásával sikerült dolgozóink bérszínvonalát jelentősebb mértékben emelni. Ezek az intézkedések hozzájárultak a munkahelyi légkör megjavításához, s megadták a lehetőséget a minőségi követelmények fokozásához. Már vannak egyes jelei annak, hogy a munkaerőmozgás, mely eddig intézetünk számára kontraszelektív módon működött, az utóbbi időben egészségesebb irányba fordult. Anyagi erőforrásaink növekedése lehetővé tette, hogy megkezdjük az évek óta húzódó nyelvpótlékok ügyének rendezését is.

A könyvtári bizottságok — Segédkönyvtári Bizottság, Hungarika Koordinációs Bizottság, Gépesítésfejlesztési Bizottság — az év folyamán a szükségnek megfelelően tartották üléseiket, s a felmerült problémákról rendszeresen tájékoztatták a vezetést.

Ebben az évben elkészültek az egyes szervezeti egységek ügyrendjei, a gazdálkodás ügyrendje és átdolgozásra került a könyvtár általános ügyrendje. Ezek egybeszerkesztése, egységesítése és kiadása a következő évek feladata. Elkészült és jóváhagyást nyert az irattározás új rendje, melynek bevezetésére 1973. január elsejével kerül sor.

A továbbképzés terén széles körű előkészítő munka folyt. Dr. NÉMETH Mária tudományos titkár kidolgozta az egyetemet nem könyvtárszakon végzett fiatal munkatársak egyéves szaktanfolyamának tervét. A tanfolyam megindítására — az ELTE Könyvtártudományi Tanszékével közös rendezésben — 1973 elején kerül sor. Napirendre került a nyelvi képzés problémája és a nyelvpótlékrendszer felülvizsgálata. Pontos helyzetfelmérés ismeretében készültek el a javaslatok, amelyeket a könyvtár vezetősége magáévá tett s megvalósításuk érdekében gyakorlati intézkedések egész sorát hozta. (A nyelvtanulás anyagi és erkölcsi ösztönzése, a nyelvtudás anyagi honorálása, intenzív nyelvtanfolyamokra való kiküldetések stb.)

1972 elején 56 dolgozó kapott tudományos munka végzésére heti 8, ill. 4 óras kutatóidőt, összesen heti 436 órában (1970: 432, 1971: 416). Év közben ketten távoztak, egy fő az év második felétől vehetett igénybe kutatóidőt. Így az év végén 55 kutató heti 428 órában végzett kutatómunkát.

A kutatót témák száma 59 (év végén 58). Az 59 témából 34 könyvtártudományi, 25 pedig egyéb társadalomtudományi jellegű volt. A könyvtártudományi témák közül 13 az OSZK-történeti kutatások körébe esett (összesen heti 104 óra). A kutatások eredményességét számos publikáció jelzi.

Az év végén 13 évi OSZK-szolgálat után nyugalomba vonult BALÁZS Miklósné

személyzeti osztályvezető. Távozása után a személyi ügyek intézésére dr. RÁDULY Márta kapott megbízást.

Az adott pénzügyi keretek ebben az évben is biztosították a könyvtár működési feltételeit. Az eredeti 35,2 millió forintos költségvetési előirányzat évközi módosításokkal 55,4 millióra emelkedett. A módosított előirányzathból 16 millió forint a keszthelyi Festetics-kastély felújítási munkálataira jutott. Befejezték a Rosenberg-házaspár utcai új létesítmény átalakítását 3,4 millió forint ráfordítással. Az új épületrész betelepítése az év végén megkezdődhetett. Terv szerint haladt a Pollack Mihály téri épület általános felújításának munkája is 1,7 millió forint beruházással. Felújításra kerültek az igazgatóság, a Térképtár és a Múzeum utcai épület egyes helyiségei. A főépületben üzembe helyeztek egy könyvszállító felvonót.

Az 1972. év végre komoly előrehaladást, jelentős eredményt hozott a könyvtár budavári új épületének építésében. A már 1971-ben megkezdett tárgyalások eredményeképpen, a terveknek megfelelően elkészült és 1973-ban beköltözhető lesz a két raktartorony — egyelőre még légkondicionálás, sőt fűtés nélkül, de a megfelelő szellőztetés biztosításával, teljes világítási berendezéssel és — a két legfelső szintet kivéve — a végleges vasállványzattal felszerelve. A két raktartorony 9—9 szintjén kb. 40 000 fm polc áll majd a könyvtár rendelkezésére.

Az új épület technikai berendezésének vonatkozásában, az olvasószolgálat gyors és megbízható működése szempontjából rendkívül nagy jelentősége van annak, hogy a beruházó elfogadta a könyvtárnak azt a javaslatát, mely szerint az új épületben a könyvek szállítását a raktárak és az olvasótermek között a jelenleg már több külföldi könyvtárban felszerelt és jól bevált ún. „Televift” rendszerű szállítóberendezés beépítésével kell megoldani.

Nemzetközi kapcsolataink ebben az évben is tovább fejlődtek. A *szocialista országokkal* való kapcsolataink köréből kiemelkedik a *szovjet—magyar könyvtár-ügyi szeminárium* moszkvai ülészaka (1972. február 1—3.) és a *szocialista országok nemzeti könyvtárai igazgatóinak értekezlete* aug. 25—26-án, az IFLA kongresszust megelőzően. Varsó, Moszkva, Prága és Gera (NDK) után ez volt a könyvtár-igazgatók sorrendben ötödik találkozója. A résztvevők a következő könyvtárakat képviselték: Moszkva, Lenin Könyvtár; Varsó, Nemzeti Könyvtár; Berlin, Deutsche Staatsbibliothek; Lipese, Deutsche Bücherei; Prága, Állami Könyvtár; Turócszentmárton, Matica Slovenska; Szófia, Nemzeti Könyvtár; Zágráb, Nemzeti és Egyetemi Könyvtár; Bukarest, Nemzeti Könyvtár. Megfigyelőként vettek részt a tanácskozáson a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság Nemzeti Könyvtárának képviselői. A konferencia napirendjén az alábbi témák szerepeltek: 1. Beszámoló az előző konferenciák határozatainak végrehajtásáról (Deutsche Bücherei); 2. A szocialista országok nemzeti könyvtárai együttműködése (Lenin Könyvtár); 3. A mikrofilm szerepe a nemzeti könyvtárban (OSZK); 4. Egyéb, a nemzeti könyvtárak kapcsolatait illető kérdések.

A hazai könyvtári élet legnagyobb nemzetközi eseménye 1972-ben az első magyarországi *IFLA-kongresszus* volt, amely a résztvevők számát tekintve minden eddiginél népesebbnek bizonyult. Az előkészítés és szervezés munkájába könyvtárunk munkatársai is bekapcsolódtak. A várható nagyobb arányú látogatóforgalomra szintén felkészültünk: több kiállítást rendeltünk (RNYT: Magyar könyv- és művelődéstörténeti emlékek, a Kézirattár legértékesebb darabjai,

OSZK-történet és szervezet, OSZK-kiadványok, Mátyás király könyvtára, a Térképtár legértékesebb darabjai); megjelent a könyvtár képes tájékoztatója öt nyelven, melyet az IFLA minden résztvevője ajándékként kapott. Ezenkívül számos egyéb, a könyvtár egyes osztályait bemutató többnyelvű információs anyag is készült. Az IFLA-hetében a látogatók részére angol, orosz, német és francia nyelven vezetéseket biztosítottunk, állandó ügyeleti szolgálattal. A fogadott külföldi könyvtárosok száma 430 volt. A Térképtárba az IFLA Földrajzi és Térképészeti Könyvtárak Bizottsága részére külön látogatást és bemutatót szerveztünk. A kongresszus színhelyén, az MTA előcsarnokában rendezett országos könyvtárügyi kiállításra az OSZK-t bemutató részt elkészítettük.

Az IFLA-kongresszuson a Nemzeti és Egyetemi Könyvtárak szekciójában dr. JÓBORU Magda főigazgató *A Nemzeti Könyvtár szerepe a magyar könyvtári rendszerben*, dr. GOMBOCZ István *Beszámoló a nemzetközi kiadványcsere szakértőinek bécsi konferenciájáról* címmel, a Nemzetközi Kiadványcsere Bizottságában dr. GOMBOCZ István *Kiadványcsere Bizottság tevékenysége 1969/72 és Az Unesco csere-konvenciók értékelése a nemzetközi kiadványcsere gyakorlatában* címmel, a Ritka és Értékes Könyvek Bizottságában dr. BORSA Gedeon *A könyvtörténeti kutatások helyzete Magyarországon* címmel, a Központi katalógusok és könyvtárközi kölcsönzés bizottságában TAMÁS Péter *A könyvtárközi kölcsönzés Magyarországon* címmel tartottak előadást. Két munkatársunkat — FÜGEDI Péternét és dr. BORSA Gedeont — a Bibliográfiai, ill. a Ritka és Értékes Könyvek Bizottságában az állandó tanácsadó testület (standing advisory committee) tagjává választották. Dr. GOMBOCZ Istvánt újabb három évre megválasztották a Nemzetközi Kiadványcsere Bizottság elnökévé.

A szocialista országokkal való közvetlen intézményközi kapcsolatok terén jelentős állomás az az egyezmény, amit a lipcsei Deutsche Bücherei könyvtárával 5 évre kötöttünk. Az újvidéki Matica Srpska könyvtárával az eddigi egyezmény alapján új szerződést készítettünk elő — megkötésére 1973-ban kerül sor. Mindkét tárgyalás alkalmával az említett könyvtárak vezetőit, ill. azok helyetteseit egy-egy hétre vendégül láttuk. A Szovjetunióval, Csehszlovákiával és Lengyelországgal az eddigi kereteknek megfelelő személycserét bonyolítottuk le. Folyamatban van az együttműködési megállapodás meghosszabbítása a Matica Slovenskával is.

A tőkés országokba való kiutazások száma 1972-ben öröndetesen növekedett. A művelődésügyi minisztérium több ösztöndíjas tanulmányutat juttatott könyvtárunk részére s biztosította néhány rövidebb időtartamú fontos kiutazás (konferencia, kiállítás, gépesítés tanulmányozása) lebonyolítását is. Munkatársaink ebben az évben 34 alkalommal utaztak külföldre, szocialista országokba 18, tőkés államokba 16 alkalommal.

1972-ben hivatalosan voltak külföldön: a) a szocialista országokkal kötött kulturális csereegyezmény, ill. intézményközi egyezmény keretében Csehszlovákiában BATA Imre tud. főmunkatárs, Cz. KOZOCSA Ildikó, a Restauráló Laboratórium vezetője, FALLENBÜCHL Zoltán tud. főmunkatárs, FARAGÓ Lászlóné osztályvezető, GOMBOCZ István osztályvezető, HÁMORI Béla főosztályvezető, KASTALY Beatrix, a Hírlapállományvédelmi csoport vezetője, KEMÉNY G. Gábor tud. főmunkatárs, ÓVÁRI Sándor főosztályvezető, VAJDA Kornél, a Bibliográfiai Osztály munkatársa; Lengyelországban SZINYÁKOVICS Györgyné, a Katalogizáló Osztály munkatársa; az NDK-ban NÉMETH Mária tudományos titkár; a Szovjetunióban

GAJTKÓ Éva, a Bibliográfiai Osztály munkatársa. *b)* Ösztöndíjas tanulmányúton voltak nyugati államokban: SZÜCS Jenőné, a Bibliográfiai Osztály h. vezetője Angliában, TESZÁRI Judit, a Könyvek Központi Katalógusának munkatársa és WIX Györgyné, a Gyarapítási Osztály h. vezetője Ausztriában, BERCELI Károlyné, a Színháztörténeti Tár vezetője és BORSA Gedeon tud. főmunkatárs Olaszországban. *c)* Nemzetközi kongresszuson, ill. szakértői konferenciákon vettek részt: BORSA Gedeon, tud. főmunkatárs, (Varsó, Magyar Irodalmi Tanszék jubileumi tudományos ülészakaja; Ausztria, Eisenstadt, az osztrák könyvtáros egyesület konferenciája); FALLENBÜCHL Zoltán, a Kézirattár tud. főmunkatársa (Krakkó, IV. Nemzetközi globológiai szimpozion); GOMBOCZ István, a Nemzetközi Csereszolgalat vezetője, (Bécs, az IFLA Nemzetközi Kiadványcsere Bizottsága által rendezett szakértői konferencia); KECSKEMÉTI István, a Zeneműtár vezetője, (Bologna, AIBM-konferencia); SEBESTYÉN Géza h. főigazgató, FÜGEDI Péterné, a Bibliográfiai Osztály vezetője, SZILVÁSSY Zoltánné, a Folyóiratok Központi Katalógusa osztályvezetője, (Moszkva, NTMIK szakértői konferenciája a periodikumok regisztrációs szolgálatáról); VÍZKELETY András, a Kézirattár h. vezetője (NSZK, Wolfenbüttel, Kéziratkatalogizálási konferencia). *d)* Egyéb kiutazások: BIRKÁS Endre, a Gyarapítási Osztály vezetője (Róma, Magyar Intézet könyvtárának ellenőrzése); FERENCZY Endréné, a Gyarapítási Osztály h. vezetője, (Bécs, Collegium Hungaricum könyvtárának ellenőrzése, Párizs, Magyar Intézet könyvtárának ellenőrzése); KECSKEMÉTI István, a Zeneműtár vezetője (Bécs, Kodálykiállítás rendezése); ÓVÁRI Sándor és PAJKOSSY György főosztályvezetők (Bécs—München, Telelift-berendezés tanulmányozása); SOLTÉSZ Zoltánné (Róma, magyar művészeti kiállítás rendezésében közreműködés).

A kiutazásokhoz mérten megnőtt a *fogadások* száma is. 1972-ben 30 könyvtárost fogadtunk, egy kivételével valamennyit szocialista országból. (NDK 8, Jugoszlávia 7, Csehszlovákia 5, Szovjetunió 4, Lengyelország 3, Bulgária, Románia, Finnország 1—1. 1971-ben 16 főt fogadtunk.) Ebben a számban csak azok szerepelnek, akik több napon keresztül könyvtárunk vendégei voltak és számukra a teljes szakmai és kulturális programot mi állítottuk össze, a legtöbb esetben kíséroról, ill. tolmácsról is gondoskodva. A fogadónapok száma 262, tehát egy vendég átlagosan kb. 9 napot töltött Magyarországon (1971: 147 fogadónap). Ezenkívül még 552 látogatót fogadtunk külföldről, akik egy-egy napot, vagy néhány órát töltöttek könyvtárunkban. (Ebből az IFLA-kongresszussal kapcsolatos egyéni és csoportos látogatók száma 430 fő.)

A nemzetközi forgalomnak ilyen arányú növekedése komoly megterhelést jelent könyvtárunknak. A kiutazásokkal és fogadásokkal kapcsolatos előkészítés, levelezés, szervezés és lebonyolítás (s ma már egyre gyakrabban a pénzügyi lebonyolítás is) jól működő apparátust, koncentrált szervezőmunkát, begyakorlott vezetőket és tolmácsokat igényel.

A könyvtárunkat kutatás céljából felkereső külföldiek száma 309 volt. (Szocialista országokból 184, egyéb európai országokból 70, nem európai országokból 55.)

Könyvtárunk dolgozói közül többen részesültek kitüntetésben. A Munka Érdemrend arany fokozatát dr. SEBESTYÉN Géza főigazgatóhelyettes, ezüst fokozatát BALÁZS Miklósné személyzeti osztályvezető kapta.

A Szocialista Kultúráért kitüntetést dr. BATA Imre tud. főmunkatárs, Kovács József osztályvezető és SCHNELLER Károly h. osztályvezető kapták meg.

Kiváló Dolgozó kitüntetést kaptak JENIK Gyözőné főelőadó, BEREY Béla
kisegítő, GAJAI Jánosné kisegítő, GERÖLY Józsefné szakmunkás, KÁDÁR László
raktárvezető, MAYER János szakmunkás, NAGY Zsigmond raktárvezető, GAÁL
Mária előadó és SINKÓ Pálné könyvtári raktáros.

Miniszteri dicséző oklevelet kaptak BENICZKY György főkönyvtáros, BÉTSCH
Elemérné főkönyvtáros, dr. JESZENSZKY Géza tudományos munkatárs, KISS
Györgyné főelőadó, MALEK Magdolna csoportvezető, NÁDAI Gyuláné könyvelő,
dr. WITTEK Lászlóné osztályvezető és ZÁGONYI Ilona csoportvezető.

(Összeállította: Somkuti Gabriella)

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR DOLGOZÓI

1972. december 31-én*

A) KÖNYVTÁR

7001 Főigazgató	Dr. Nagyné Rácz Aranka ¹
Dr. Jóború Magda	Dr. Nemes Erzsébet Klára
a neveléstudományok kandidátusa	Dr. Németh Mária
	Pálvölgyi Endre
7002 Főigazgatóhelyettes	Dr. Ráduly Márta
Dr. Sebestyén Géza	Soltész Zoltánné dr.
	Somkuti Gabriella
	Szilvássy Zoltánné
7003 Főosztályvezetők	Tamás Péter
Hámori Béla	Tőkés Lászlóné
Dr. Haraszthy Gyula	V. dr. Windisch Éva
Óvári Sándor	Dr. Wittek Lászlóné
Dr. Pajkossy György	
	7006 Osztályvezetőhelyettesek
7005 Osztályvezetők	Dr. Bikich Györgyné
Balázs Miklósné 1972/nyugd.	Dr. Farkas László 1972/nyugd.
Dr. Berczeliné dr. Monori Erzsébet	Dr. Ferenczy Endréne
Dr. Birkás Endre	Gyulai Árpád
Dr. Fajsek Magda	Dr. Hegedűs Károly
Dr. Faragó Lászlóné	Dr. Komjáthy Miklósné
Fügedi Péterné	Komlós Imréné
Dr. Gombocz István	Dr. Kondor Imréné 1972
Horváth Viktor	Kovács Ilona
Dr. Kecskeméti István	Dr. Nagy Károlyné 1972/nyugd.
Kostyál István	Rakos József
Kovács Dezső 1972/nyugd.	Dr. Takács Menyhért
Dr. Markovits Györgyi	1972/nyugd.
az irodalomtudományok kandidátusa	Dr. Tóth Lajos
Milhoffer Alajos	Dr. Vízkelety András
	Dr. Wix Györgyné

* A változásokat a név után 1972 és a változás jellegének megnevezésével tüntettük fel. Az új alkalmazásoknál csak az 1972 szerepel.

¹ Az OKDT titkáráként az MM-ben teljesít szolgálatot.

7021 Könyvtári csoportvezetők

Dr. Botka Ferencné
Csillag Lászlóné
Futala Tiborné
Dr. Gordon Miklósné
1972/nyugd.
Horváthné Izsó Lívia
Malek Magdolna
Mártyán Gyuláné
Miklóssy János
Miklóssy Jánosné
Dr. Nagydiósi Gézáne
1972/nyugd.
Dr. Pálinkás Sándorné
1972/nyugd.
Petrovay Istvánné
Schneller Károly
Dr. Szabad Györgyné
Szabó Ervin
Dr. Szűcs Jenőné
Dr. Ürögdi Györgyné
Zágonyi Iлона
Dr. Zilahy Tamásné
Zöldi Péter 1972

7002 Tudományos főmunkatársak

V. dr. Busa Margit 1972/nyugd.
Dr. Bata Imre
Dr. Berlász Jenő
Dr. Borsa Gedeon
Dr. Borsos Józsefné
Dániel György
Dr. Fallenbüchl Zoltán
Dr. Fazakas József 1972/nyugd.
Galamb Györgyné
Dr. Jeszenszky Géza
Dr. Kelecsényi Gábor
Dr. Kemény G. Gábor
az irodalomtudományok kandidátusa
Kiszely Olivér
Lengyel Istvánné
Mikó Lajosné
Pap Zoltán
Salamon Józsefné
Dr. Spira Györgyné
Dr. Vekkerdi József
a nyelvtudományok kandidátusa

7023 Tudományos munkatársak

Batári Gyula
Dárdai Miklósné
Froemel Károlyné
Karsay Orsolya
Dr. Kurcz Ágnes 1972
Dr. Maróth Miklósné
Dr. Nagy Zsoltné 1972
Dr. Rajos Ferencné 1972
Dr. Ruzsiczky Éva
Dr. Szabó János
Dr. Szigethy Jolán
Vavrincez Veronika

7024 Főkönnyvtárosok

Ambrus Jánosné
Baczoni Tamásné
Dr. Balogh György
Dr. Beck Ivánné
Beniczky György
Béri Gézáne
Bétsch Elemérné
Dr. Bibor Jenőné
Dr. Burián Ignáczné
Darabos Pálné
Deli Györgyné
Demény Ottóné
Dr. Dubois Sarolta
Dr. Faragó Lászlóné
Hoffer Rezsóné
Illyés Katalin
Indali György
Juhász Lászlóné
Dr. Kindlovits Kálmán
Kiss Jenőné
Kiszely Olivérné 1972
Kovács Istvánné dr.
Linczényi Adorjáné
Dr. Losonci Andrásné
Majtényi Árpádné
Palotás Endréné
Papp Ferencné
Dr. Retkes Csabáné
Susánszky Zoltánné
Szász Andrásné
Dr. Tomcsányi Tamás
1972/nyugd.

Tomits Ottília
Dr. Tornya Alice
Varga Ildikó

7025 *Könyvtáros I.*

Alkonyi István
Appel Károlyné
Avar Antalné
Bánáti Istvánné
Dr. Bene Sándorné
Bókay Béláné
Dr. Borsányi Ferenc
Butor Veronika
Deáki Imréné 1972/nyugd.
Divényi Pálné
Dömötör Lajosné
Ecsedy Judit
Dr. Fináczy Ernőné
Fodor Andrea
Gajtkó Éva
Gál Ágnes
Gáli József
Gazdag Miklósné
Hernádi Lászlóné
Horváth Tiborné
Karakas Péterné
Kis Elemérné
Koffán Zsófia 1972
Koroknai Ákosné
Kudelka Genovéva
Ligay Éva 1972
Melczer Tibor 1972
Muzslai Lászlóné
Nagy Ildikó
Nagy Lajosné 1972
Nagy László 1972
Nagy Zoltán
Nemeshanyi Hubáné
Németh Borbála
Néray Judit
Orosz Júlia
Papp András
Párkai Istvánné
Dr. Patay Lászlóné
Dr. Pergel Ferenc
Plihál Katalin
Pócsi Árpádné

Pozsony Endréné
Prepeliczay Györgyné
Sajtós Endre
Sándor Erzsébet
Sonnevend Péterné
Stella Györgyi
Szabó Borbála
Székely Ágnes
Szinyákovics Györgyné
Szóts Endréné
Teszári Judit
Tolnai Lászlóné
Tölgyesi Lászlóné
Vajda Kornél
Veisse Istvánné 1972
Velencei Katalin 1972
Velich Sándorné
Vizsolyi Gyuláné
Vladár Aladárné 1972
Wojtilla Gyuláné
Wolf Magdolna
Zsigmondy Árpádné

7026 *Könyvtáros II.*

Ábry Béláné 1972
Alberti Júlia
Balogh Judit
Belencsik Lajos
Búzás János
Csajkovits Józsefné
Csákvári Elekné
Csanádi Imréné
Czékli Béla
Dobai Miklósné
Farkas Ágnes 1972
Farnady Lívia
Fenyósy Antónia
Földényi Jánosné 1972/nyugd.
Gál Julianna
Gyórfi Erzsébet
Hajdú Hajnalka
Hajdú Lajosné
Ispánki Ferenc
Kaibinger Károlyné
Kelemen Éva 1972
Kocsy Lászlóné
Komornik Zoltánné

- Kopcsay Zsuzsa 1972
 Kricsfalussy Lászlóné
 Láng Tiborné
 Miklauzic Istvánné
 Mikulásik Vera
 Miskey Judit
 Mészáros Györgyi
 Németh Károlyné
 Oláh Béláné
 Pál Ágnes
 Dr. Pál Albertné
 Pásztor Rezsőné
 Révay Rita 1972
 Somorjai Olga 1972
 Szalay Klára 1972
 Szamos Erzsébet
 Tarkői Ildikó 1972
 Tibolya Istvánné
 Tisza Kálmánné
 Dr. Tóth Lajosné
 Turán Frigyesné
 Varga Zsoltné
 Ventura Eduardné
 Vona Katalin
 Zölde Kornélia 1972
 Zsukán Erzsébet 1972
- 7027 *Könyvtáros III.*
 Korber Károlyné
- 7029 *Könyvrestaurátor I.*
 Kastaly Beatrix
- 7030 *Könyvrestaurátor II.*
 Dr. Szabados Györgyné
 Szalai Zoltánné
 Szénási Lászlóné
 Dr. Zimnic Jánosné
- 7402 *Gazdasági igazgató I.*
 Soltész András
- 7403 *Gazdasági igazgató II.*
 Bolgár Pálné
- 7404 *Gazdasági osztályvezető*
 Dr. Hernády Dénes
 Dr. Sebestyén Gáborné
- 7421 *Csoportvezetők*
 Jávor Péterné
 Müller Jánosné
 Radics Lajos
 Rakovszky Istvánné
- 7422 *Főelőadó I.*
 Mészáros Pálné
- 7423 *Főelőadó II.*
 Jenik Gyözőné 1972/nyugd.
 Kálmán Klára 1972
 Kiss Györgyné
 Dr. Lakatos Lászlóné
 Náday Gyuláné 1972/elhunyt
 Pintér Antalné
- 7424 *Előadó*
 Bálint Zoltánné 1972
 Jenei Anna 1972
 Kléger István 1972
 Kovács B. Istvánné
 Kozák György
 Mészáros Tamásné
 Nemere Zoltánné
 Orbán Ákosné
 Dr. Rádonyi Nándorné
 1972/nyugd.
 Rákóczy Csabáné 1972
 Vén Tiborné
- 7425 *Műszaki ügyintéző I.*
 Bordács Attila
 Malomsoki János 1972
 Mencsik Pál
- 7426 *Műszaki ügyintéző II.*
 Balassa Jenőné
 Czettler Antalné
 Monostory Jenő
- 7427 *Műszaki ügyintéző III.*
 Dr. Debulay Imréné

7461 Könyvtári raktárvezető

Barton András
Hegyí Andrásné
Kádár László
Karczagi Alajosné 1972/nyugd.
Kurecz Antalné
Mirki György
Nagy Károly 1972/nyugd.
Nagy Zsigmond
Németh János
Németh Lajos
Sefcsik Gyuláné
Szilvássy Istvánné
Tatai András

7462 Könyvtári raktárosok

Barnaföldi Gábor 1972
Gróf Zoltán 1972
Jónás Mária
Száráz György
Szóke Józsefné
Tímár Péter

7462 Könyvtári segédrestaurátor

Horváth Ágnes 1972
Krizka Györgyné
Szentpáli Eszter 1972
Szondi Béláné 1972/nyugd.

7468 Kiemelt termelő szakmunkás

Csala Ottó 1972
Fodor Béla
Geröly Józsefné
Kresalek Béla 1972/nyugd.
Mayer János
Prim József
Reczetár Kálmán
Rothmeisel Károly
Sándor István
Szabó Károly 1972
Dr. Szalay Andorné 1972/nyugd.

7469 Szakmunkás

Bakonyi Márta 1972
Balázs Ferencné

Berényi Júlia
Bittó Ilona
Czigler Mária
Demjén Andrásné 1972
Farkas Csilla 1972
Fodor Vincéné
Gyenge Sándorné
Horváth Miklósné
Hörömpöly Andrásné
Juhász Eszter
Klenczner Lászlóné
Légrádi András
Magyar Erzsébet 1972
Mirki Erzsébet
Molnár Csabáné
Mürschberger Ferencné
Németh Jánosné
Neppel Ferencné
Porpácz József 1972
Rauznitz Endréné
Samkó Ferencné
Schäffer Katalin 1972
Selmeczi Ferencné
Stróh Tamásné
Szabó Istvánné
Szecsei Gáborné
Szendi Emma
Szigetvári Lászlóné 1972
Urbányi Vilmos 1972
Zséli Lászlóné

7471 Kisegítő I.

Barsin József
Dr. Bartók György
Györei László
Kaszás István
Konez András
Mórai György
Sinkó Pálné
Szilágyi József
Szuchovszky Zoltán
Tiszai István
Vas Sándor

7472 Kisegítő II.

Ács Ferenc
Belovics Józsefné 1972

Berey Béla
Boda Józsefné
Boros Lajosné
Burján Istvánné
Chapó Márkné
Debreczeni Károlyné 1972
Domanyik Mihályné
Fordán Lajosné
Gajai Jánosné
Gólya József 1972
Hajdú Sándorné
Horváth István
Horváth Lajosné 1972
Husi Kálmánné
Kassai Lajos 1972
Kuczog Lajosné
Kulin Gábor
Mirki György
Molnár Béla 1972
Molnár János

Nyírfalvi Lajosné 1972/nyugd.
Nyúl Elemér
Pálinkás Istvánné 1972
Piller Antalné
Pintér Jánosné 1972
Szép Sándorné
Szerdai Tiborné 1972
Turupoli Péterné 1972

7473 *Kisegítő III.*

Nagy Sándor

7475 *Portás, házfelügyelő*

Hajós Csabáné

Gépkocsivezetők

Róbert Tibor 1972
Soproni Péter 1972
Szűcs István

B) KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT

Igazgató II.

Papp István

7003 *Főosztályvezető*

Sallai István

7005 *Osztályvezető*

Berezky László
Gerő Zsoltné
Horváth Tibor
Szente Ferenc
Vadász Ferencné

7006 *Osztályvezetőhelyettes*

Pelejtei Tibor

7021 *Könyvtári csoportvezető*

Reguly Ernő 1972

7022 *Tudományos főmunkatárs*

Berezky Lászlóné
Fodor András

Dr. Horváth Magda
1972/nyugd.

Katsányi Sándor
Dr. Kövendy Dénes
Szilágyi Tibor
Tarr Lászlóné
Dr. Urbán László
Urosevic Danilo
Dr. Vargha Balázs

7023 *Tudományos munkatársak*

Fogarassy Miklós
Kamarás István
Körtés Júlia
Nyakó István
Szabó Sándor

7024 *Főkönyvtárosok*

Benkó Attiláné
Cholnoky Győző
Csoboth Attila
Kende Ferike
Nagy Attila
Pintér Márta

Sonnevend Péter
 Szaniszló Mihályné
 Török Sarolta

Hölgyesi Györgyi
 Jordán Katalin
 Kausay Tiborné
 Kiss Zsuzsanna 1972
 Kozákovics Endréné
 1972
 Melegh Antalné
 Mojtó Katalin

7025 Könyvtáros I.

Deutsch Béláné
 Farkas Lászlóné
 Koncz Béláné
 Mándy Gábor 1972
 Markos Béláné
 Merényi Ferencné 1972
 Nagy Péter
 Prágai Pálné
 Sebő Ferenc

7422 Főelőadó II.

Czinner Tiborné

7442 Adm. ügyv. alkalmazott I.

Duffek Károlyné
 Kovács Árpádné
 Moór Istvánné

7026 Könyvtáros II.

Cavalloni Gyöngyi 1972

TÁBLÁZATOK

1. táblázat

A könyvtár állománya

	Állomány 1971. dec. 31.	1972. évi gyarapodás	1972. évi fogyatéki ¹	Állomány 1972. dec. 31.
Könyv (kötet)	1 977 427	36 402	1 420	2 012 409
Időszaki kiadványok (évfolyam)	209 624	4 493	—	214 117
Kézirat (db)	460 029	10 196	—	470 225
Zenemű (db)	92 884	3 118	—	96 002
Térkép (db)	134 707	1 817	—	136 524
Kisnyomtatvány (db)	1 974 112	58 020	24 273	2 007 859
Egyéb dokumentum	245 722	2 822	—	248 544
Dia- és mikrofilm (címléirási egység)	78 967	2 315 ²	88	81 194
Összesen	5 173 472	119 183	25 781	5 266 874

Megjegyzések:

Könyvtárunk „nagyállományként” ismert könyvraktárában, így az állományi adatokban is, a könyvek, broszúrák, jegyzetek, különlenyomatok egy egységben vannak, és *könyvek* címen szerepelnek.

A gyarapodás adataiban sem a műemlékkönyvtárak, sem a Könyvtártudományi és Módszertani Központ szakkönyvtárának adatai nem szerepelnek.

A dia- és mikrofilmeknél 1963-tól számlálási egységül a művek (címléirási egységek) szolgálnak.

¹ Gyakorlatunkban a kötelespéldányként beérkezett csoportos feldolgozású dokumentumok és a kisnyomtatványok utólagosan kerülnek selejtezésre, miután nem kerültek feldolgozásra. Ebből következik a fogyatéki mennyisége statisztikai kimutatásainkban nagy.

² A táblázatban címléirási egységként megadott negatív mikrofilm 1 880 597 filmkocka, a címléirási egységként megadott pozitív mikrofilm 1 656 318 filmkocka. A diafilmek száma 125.

Az 1972. évi gyarapodás a beszerzés módja szerint

2. táblázat

Dokumentum	Vétel	Ajándék	Csere	Köteles- példány	Saját előállítás	Összesen
Könyv (kötet)	2 828	2111	3223	28 054	186	36 402
Időszaki kiadványok (évfolyam)	1 249	760	802	1 682	—	4 493
Kézirat (darab)	7 242	2883	1	—	70	10 196
Zenemű (darab)	1 248	296	135	1 436	3	3 118
Térkép (darab)	19	—	6	1 792	—	1 817
Kisnyomtatvány (darab)	3 267	957	249	53 547	—	58 020
Hanglemez, hangszalag (darab)	132	23	2	199	3	359
Kép, metszet (darab)	921	78	—	1 128	336	2 463
Oktató diafilm (cl. egység)	—	—	—	125	—	125
Mikrofilm (negatív cl. egység)	43	19	6	—	1578	1 646
Mikrofilm (pozitív cl. egység)	2	3	1	—	538	544
Összesen	16 951	7130	4425	87 963	2714	119 183

A gyűjtemények használata

Olvasótermek forgalma	Használók száma	Használt egys. száma	Kölcsönzött egys. száma
Beiratkozott olvasók	11 936		
Napi jeggyel olvasók	173		
<i>Központi olvasótermek</i>			
Könyvek	38 063	149 408	6062
Időszaki kiadványok	21 267	54 655	143
<i>Különgyűjtemények</i>			
Kézirattár	1 309	43 132	
RNyT	962	4 372	
Kisnyomtatványtár	180	118 606	
Színháztörténeti tár	579	112 870	
Térképtár	60	2 803	
Zeneműtár	1 218	10 146	
Zárolt Kiadványok Tára	1 401	8 547	
Összesen	65 039	504 539	6 467

Helybenolvasók megoszlása olvasói kategóriák szerint

	Központi olvasótermek		Külön- gyűjteményi olvasótermek	Mind összesen szám/százalék
	könyvek	időszaki kiadványok		
Kutató	9 479	10 109	5709	25 287/38,8%
Egyetemi hallgató	17 857	4 865	—	22 722/35,1%
Egyéb olvasó	10 737	6 293	—	17 030/26,1%
Összesen	38 063	21 267	5709	65 039

A könyvtár kiadványai

a) Öndálló kiadványok, nyomdai előállításban:

1. *A magyar bibliográfiák bibliográfiája*. Bibliographia bibliographiarum Hungaricarum. 1967—1968. Egyetemi nyomda. 392. l. A/5 méretben, 24,5 (A/5) ív, 1200 példány.
2. *Az Országos Széchényi Könyvtár*. — A Magyar Nemzeti Könyvtár. [Illusztrált tájékoztató.] Zrínyi nyomda. 40 l. 58 ábra. B/5 méretben, 8,75 (A/5) ív, 1500 példány.
— Ua. orosz, angol, német és francia nyelven is. Az idegen nyelvű változatok külföldi terjesztésre készültek.

3. Petrik Géza: *Magyarország bibliographiája. Bibliographia Hungariae. 1712—1860. 6. Nyomda- és kiadástörténeti mutató.* Egyetemi nyomda. B/5 méretben, 49 (A/5) ív, 1500 példány. E kiadvány a Kultúra Külkereskedelmi Vállalattal közös vállalkozásban készült.

b) *Önálló kiadványok, házi sokszorosításban:*

4. Farkas László: *A Budavári Palotában épülő új Nemzeti Könyvtár.* 14 lev. — Ua. orosz, angol, francia és német nyelven is.
5. *Külföldi magyar nyelvű hírlapok és folyóiratok címjegyzéke és adattára, 1945—1970. 2. Nem szocialista országok.* Összeáll. Németh Mária. (Előzetes kiadás.) 339 l. A/5 méretben, 21,25 (A/5) ív, 500 példány.
6. *Magyar könyvészet, 1944.* A Magyarországon megjelent könyvek jegyzéke. Összeáll. Patayné Balogh Éva. 279 l. B/5 méretben, 24,5 (A/5) ív, 80 példány.

c) *Időszaki kiadványok házi sokszorosításban:*

7. *Magyar Nemzeti Bibliográfia.* Bibliographia Hungarica. 1—24. szám + Tájékoztató melléklet. A/4 méretben, 156 (A/5) ív, 1100 példány.
8. *Magyar Zeneművek Bibliográfiája.* A Magyar Nemzeti Bibliográfia melléklete. 1—4. szám + az 1971. évi betűrendes mutató. A/4 méretben, 13,3 (A/5) ív, 1100 példány.
9. *Magyar Folyóiratok Repertórium.* Repertorium Bibliographicum Periodicorum Hungaricorum. 1—24. szám. A/4 méretben, 279 (A/5) ív, 1050 példány.
10. *Hungarica.* Külföldi Folyóirat szemle. A Magyar Folyóiratok Repertórium melléklete. 1—4. szám. A/4 méretben, 44,5 (A/5) ív, 1050 példány.
11. *Külföldi Magyar Nyelvű Folyóiratok Repertórium.* A Magyar Folyóiratok Repertórium melléklete. 1—4. szám. A/4 méretben, 46,6 (A/5) ív, 1050 példány.
12. *Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke. Filozófia. Társadalomtudományok. Művészet. Nyelvészet. Irodalom.* 1—12. szám. A/4 méretben, 228 (A/5) ív, 300 példány.
13. Ua. *Természettudományok. Orvostudományok. Műszaki tudományok. Agrártudományok.* 1—12. szám. A/4 méretben, 210,5 (A/5) ív, 500 példány.
14. *Bibliographia Hungarica.* A Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzékének melléklete. Próbaszám. 108 l. A/4 méretben, 13,5 (A/5) ív.
15. *O[rszágos] Sz[échenyi] K[önyvtári] H[iradó].* 1—6. szám 3 füzetben. A/4 méretben, 13,5 (A/5) ív, 400 példány.

Деятельность Госйдарственной библиотеки им. Сечени в 1972-ом году

1972-й год явился в жизни библиотеки значительным в некоторых аспектах. 1. Разработан 10 летний перспективный план развития Библиотеки. 2. Строительные работы нового здания библиотеки настолько продвинулись вперед, что в 1973-ом году возможно будет совершить переезд в отдельные части хранилищ и благодаря этому значительно смягчатся гнетущие трудности в размещении фондов. 3. Энергично велись подготовительные работы, связанные с вступлением в международный обмен информацией (ISBD, ISBDS, сводные каталоги стран-членов СЭВ и т. д.). Отчасти сюда относится подготовка механизации производства национальной библиографии по системе MARC II. 4. Ожились и крепнулись международные связи: в 1972-ом году очередная сессия ИФЛА/Фиаб проходила в Будапеште, и перед этим собрались на совещание директоры национальных библиотек социалистических стран.

Комплектование

Данные о комплектовании содержатся в таблицах № 1, 2. Большая часть прироста обеспечивается, естественно, благодаря обязательному экземпляру от отечественных типографий, что достигает у традиционных типографий 100%. Проблемы обнаруживаются больше всего у местных размножительных заводов, число которых все растет. Приблизительно за две трети денежной базы на комплектование приобретались зарубежные издания, в первую очередь зарубежные хунгарика. Большие усилия прилагали на ретроспективное пополнение пробелов, особенно в отношении отечественных серий, продолжающихся изданий. В случае таких отечественных редкостей и уникальных изданий, которые не имеются в нашем собрании, мы приступили к изготовлению репрографических копий-экземпляров путем абонирования данных изданий от хранителей.

Каталоги

В рамках реконструкции основных каталогов библиотеки реконструкция алфавитного служебного каталога почти полностью завершена к концу года, на следующий год остались некоторые мелкие, окончательные работы. Также закончено подчеркнутое выделение катр в алфавитном читательском каталоге, содержащих произведения выдающихся авторов, и написание самых важных биографических данных на разделительных картах. Реконструкция систематического каталога по УДК велась немного медленнее, изменения в УДК поднимали определенные проблемы. Работу в области каталогизации спецсобраний нужно ускорить, так как более значительные приобретения за последние годы несли собой отставание в обработке. Для сопоставления ISBD и отечественного стандарта каталогизации написана отдельная работа, которую прислали и Комиссии по каталогизации ИФЛА/ФИАБ.

Библиографическая деятельность

Текущие национальные библиографии (*Венгерская национальная библиография и Летопись венгерской периодики*) регулярно издавались, хотя становится все труднее успеть растущим количеством печатных изданий. (Например объем ЛВП за последние два года удвоился.

Параллельно ведутся и работы издания ретроспективных библиографий. В настоящее время работаем на сборе печатных изданий следующих эпох: 1601—1635, 1921—1944 гг. На основе годовых кумуляций ВНБ ведется редактирование серии на годы 1961—1970. В 1972 году появился в печати том-указатель типографий и истории изданий по части XVIII века работы Г. Петрика *Библиография Венгрии 1712—1860*. Важная работа по истории периодики составлена Марией Немет (*Сборник заглавий и данных газет и журналов на венгерском языке за рубежом 1945—1970, ч. 1. Не-социалистические страны*). Вышел очередной том за гг. 1967/68 *Библиографии венгерских библиографий*.

В систему национальной библиографии входят осмотр и библиографическая регистрация публикаций, изданных за рубежом на венгерском языке или же имеющих известное отношение к Венгрии. Начиная с 1972 года мы имеем уже два регистра: *Хунгарика. Обзор зарубежной периодики*, охватывающий публикации на других языках; и *Летопись (Repertorium) зарубежных журналов на венгерском языке*, регистрирующая публикации на венгерском языке. Начата работа над регистром зарубежной книжной продукции на венгерском языке СССР, ЧССР и СРЮ, пока за период 1961—1970 гг.

Продолжались подготовительные работы автоматизации венгерской национальной библиографии по системе MARC II. Ныне вырабатываются более точные стандарты и регламентации, требуемые автоматизированной системой.

Хранение и защита фондов, репрография

На улучшение чрезвычайно трудного положения в хранении можно рассчитывать только с 1973 года, занятием хранилищ в новом здании на крепостной горе. До тех пор значительная часть фондов размещается в далеких от центрального здания складах, и читатели должны заранее подавать заказы, если хотят использовать эту часть собрания.

В защите фондов имеет большую важность долгосрочная программа, в рамках которой все газетное богатство Венгрии проходит через микрофильмирование. В 1972-ом году более двух с половиной миллионов газетных страниц было снято на негативном микрофильме и параллельно ведется производство позитивных читательских фильмов. Возросший кадровый и машинный потенциал сейчас уже делает возможным и принятие заказов большего размера, в первую очередь в деле производства позитивных читательских фильмов с готовых микрофильмированных материалов. Число подготовленных с целью защиты фондов негативных микрокарт было 1 711 000 в 1972-ом году.

Большими силами ведется и консервация оригинального материала, нпр. удалось оформить новое помещение и повышать производство переплетной мастерской периодики, которая реорганизована как самостоятельная организационная единица.

Оборудованная современными машинами репрографическая мастерская обеспечивает размножение библиотечных изданий и удовлетворяет читательские запросы.

Обслуживание читателей, информационная деятельность

Данные об обслуживании читателей содержит таблица № 3.

Действующий до сих пор как литературоведческий зал был реорганизован для лучшего использования в общий научный зал и одновременно повысили число читательских мест. Перестройка и реконструкция велись и в помещении обслуживания читателей картографического собрания.

Число данных в письменном виде информации превысило полтысячи, причем часть этих явилась поиском литературы, требовавшим большую затрату времени. Большинство вопросов касалось специфического собрания библиотеки, в первую очередь в области венгерской филологии и истории. Среди специальных собраний ответило больше других на референтные вопросы зал музыкальных произведений, зал рукописи и зал старинных изданий, фонд которых в большей мере хранит ценности, вызывающие международный интерес.

Межбиблиотечные (центральные) услуги

Службе обязательных экземпляров доставили приблизительно 930 тысяч ед. изданий, и из этого Библиотека комплектовалась с около полуторы тысячами библиотечных единиц. Остальное количество распределили другим библиотекам страны. В 1972-ом году на 11 процентов больше изданий (названий) получено в обязательной поставке, чем в предыдущем году.

В государственный сводный каталог зарубежных книг поступило примерно 140 тысяч новых карт, в то же время за год информации дано: 12 тысяч. В сводном каталоге зарубежной периодики зарегистрировали 84 тысяч новых данных (поступлений), число же информации: 11 тысяч. Удалось разделить круг компетентности между двумя каталогами таким образом, что присланные сводному каталогу книг данные, касающиеся периодических изданий, регулярно передаются сводному каталогу периодики.

В обоих сводных каталогах продолжались реконструкционные, т. е. редакционные работы. В сводном каталоге зарубежной периодики созданы общая и славянская серии каталога от начала до 1970-го года, а также текущий каталог с 1970-го года.

На основе заявок в сводном каталоге зарубежных книг регулярно издавался текущий печатный список (Государственный сводный печатный каталог иностранных книг, поступивших в венгерские библиотеки, серии общественных и естественно-прикладных наук).

Число запрашиваемых по МБА изданий дальше росло и превысило 24 тысяч. 84 процентов от общего количества запросов удалось положительно удовлетворить. Удовлетворение запросов с помощью международного абонемена произведено в 58 процентах в форме копий оригинала.

Служба международного обмена изданиями состоялась в рабочем контакте с 534 учреждениями 63 стран мира. Из-за границы получено почти 20 тысяч единиц, одновременно выслано 21 с половиной тысяч. По сравнению с предыдущим годом количество высланных единиц в капиталистические и развивающиеся страны возросло на 23 процентов.

Отдел для распределения (старых) книг получил от отечественных библиотек 40 тысяч лишних (дублетных) экземпляров, и одновременно распределил среди них 35 тысяч. Отдел приступил к предварительному разбору и классификации размещенных в разных его хранилищах фондов, в общей сложности примерно 1300 тысяч томов.

Управление библиотекой, хозяйственное положение, международные связи

В руководстве библиотекой помогали постоянные заседания Совета руководящих кадров под председательством главного директора, и также разные специальные библиотечные комиссии (комиссия по развитию механизации, координационная комиссия хунгарика и т. п.).

Полученные из государственной субсидии суммы и в этом году обеспечили условия для деятельности библиотек. В 1972 году трудящимся библиотеки значительно повысили зарплату.

В центре международных связей стояла будапештская сессия МФБА. Наши сотрудники включились в подготовительные и организационные работы, и на совещаниях выступили докладами. Очередное совещание директоров национальных библиотек социалистических стран организовано нашей библиотекой в 1972 году. Выжнам событием явился венгеро-советский библиотечный семинар в Москве, который продолжал работу прежнего семинара, проведенного в предыдущем году в Будапеште.

В 1972-ом году мы заключили непосредственное соглашение о сотрудничестве с Немецкой библиотекой г. Лейпцига.

Наши сотрудники в этом году 34 раз ездили за границу (18 раз в социалистические, 16 раз в капиталистические страны). Восемь раз они представляли нашу библиотеку на международной конференции. Из них выделяется совещание специалистов, организованное Комитетом международного книгообмена МФБА, проходившее под руководством (уже покойного) д-ра И. Гомбоца, и также конференция АИБМ в г. Болоне.

В 1972-ом году мы приняли 30 таких зарубежных библиотекарей, которые провели в Венгрии в среднем 9 дней и поэтому имели возможность поглубже ознакомиться деятельностью нашей да и других венгерских библиотек. Число иностранных коллег, прибывавших на более короткое время, было 552 (большинство из них явилось гостями сессии МФБА).

The Activities of the National Széchényi Library in 1972

The major events and results of 1972 were the following: 1. The ten-year long-term development plan of the Library was completed. 2. The construction of the new building reached a stage that parts of the stacks will be completed by 1973, so the very serious storage problem will be greatly eased. 3. Preparatory work for joining various international programmes in the field of information-exchange (e.g. ISBDS, the union catalogue of the CMEA (Comecon) countries, etc.) continued. The preparations for a machine-produced national bibliography based on the MARC II system may be also mentioned here. 4. International contacts were enhanced and strengthened: the IFLA held its annual congress in Budapest, preceded by a conference of the directors of the national libraries of the socialist countries.

Acquisitions

Tables No. 1. and 2. give the numerical details of the acquisitions of 1972.

Naturally the bulk of the new acquisitions is made up by the deposit copies delivered by the printing presses. In case of established presses the obligations are practically fully met, but the deliveries of the various mimeographic shops and establishments, rapidly spreading throughout the country, leave much to be desired. About two thirds of the resources available for acquisitions were spent on foreign

buyings, mainly on *hungaricas*. Special emphasis was laid on filling up old gaps, mainly serials and periodicals published in Hungary. In the case of rarities and unique copies important for the Library we have started the production of facsimile copies made after the borrowed originals.

Catalogues

In the course of the reconstruction of the basic catalogues of the Library, the reconstruction of the alphabetical catalogue for staff use was nearly completed by the end of the year. In the readers' alphabetical catalogue the separation and special marking of the cards containing the works of the more prominent authors was finished. The most essential bibliographical data of such persons have been written on the guide cards. The reconstruction of the subject catalogue based on the Universal Decimal Classification proceeded more slowly; here the constant changes in the UDC created some difficulties. Cataloguing work at the various special collections had to be speeded up, as the large amount of the new acquisitions led to some backlogs in the work of processing. A comparative analysis of the International Standard Bibliographic Description (ISBD) and the Hungarian standard cataloguing rules was made, and it was forwarded to the Cataloguing Committee of the IFLA, too.

Bibliographical work

The current national bibliographies (*Hungarian National Bibliography* and *Repertory of the Hungarian Periodicals*) appeared regularly, although bibliographical registration can hardly keep pace with the increasing mass of publications. E.g. in the last two years the volume of the *Repertory of the Hungarian Periodicals* had to be doubled.

The publication of the retrospective bibliographies is also under preparation. At present two periods are worked on: 1601–1635, and 1921–1944. On the basis of the yearly cumulated editions of the series 1961–1970 is also being prepared. In 1972 an index volume (printing presses and publication history) to Géza PETRIK's *Bibliography of Hungary, 1712–1860* appeared, covering its 18th century part. An important collection appeared in 1972: *Title List and Basic Data of Newspapers and Periodicals in Hungarian Published Abroad, 1945–1970. Part 2. Non-socialist Countries*, the work of Mária NÉMETH. The 1967/68 volume of the *Bibliography of Hungarian Bibliographies* also appeared.

The review and registration of the works published abroad either in Hungarian, or related to Hungary in their contents is part of the system of the national bibliography. In 1972 two such current works were produced: *Hungarica. Review of Foreign Periodicals* (covering publications in foreign languages) and *Repertory of Hungarian Periodicals Published Abroad*. The bibliographical registration of the Hungarian books published in Rumania, Czechoslovakia and Yugoslavia was also started, at first covering the period 1961–1970.

The work for bringing out a machine-produced national bibliography (adopting the MARC II system) is still in a preparatory stage. At present the elaboration of more exact standards and rules, which is necessary for mechanical processing, is in progress.

Storage, preservation and reprography

An improvement in the extremely serious storage situation of the Library can be expected only after 1973, when the stacks of the new building in Buda Castle become available. Before that a large part of the holdings is kept in a number of stacks laying far from the main building, and the readers can use them only by ordering in advance.

As to the protection and preservation of the holdings, there is an important long-term programme for microfilming all the Hungarian periodical material. In 1972 more than two and a half million pages were photographed, and parallelly with that positive

films were produced for the readers. The expanded machine stock and the increased staff enabled the Library to carry out a large number of orders, primarily from the material already on microfilm. In 1972 the number of negative microfilm frames made for preservation purposes was 1,711,000.

Great efforts are being done for the conservation of the originals too. The binding of periodicals was organized on a separate basis, with the result of increased production.

An up-to-date reprographic workshop produces the mimeographic publications of the Library, while also meeting the demands of the readers.

Reference service

Table No. 3. gives the relevant figures of the reference activities.

The former special reading room for literary researches was transformed into a general reading room for researchers, and its capacity was also increased. Reconstruction and modernization was done also in the public room of the Collection of Maps.

The number of written answers given to reference questions exceeded five hundred, part of them was documentation requiring a relatively large amount of time. Most of the questions referred to the two special fields of the Library: Hungarian literature and Hungarian history. Many reference questions were answered by the special collections, mainly the Music Collection, the Manuscript Collection, and the Collection of Ancient Books. Their holdings include materials that deserve international interest.

Inter-library (central) services

In 1972 about 930,000 deposit copies were delivered to the Library, from which c. 1,500 units were kept, the rest being distributed between the other libraries of the country. In 1972 the number of the types of the publications was 11 per cent higher than in the previous year.

About 140,000 cards were added to the Union Catalogue of Foreign Books, and 12,000 information were given from the Catalogue. In the Union Catalogue of Foreign Periodicals 84,000 new data were entered and nearly 11,000 informations were given. The borderline cases of the two union catalogues were settled, and all additional data on periodical publications reported to the Union Catalogue of Books is regularly taken over by the Union Catalogue of Periodicals. In both catalogues reconstruction and reorganization was continued. In the Union Catalogue of Periodicals there is now a general catalogue closing with 1970, another one for works in Slavonic languages, and a current new catalogue starting with 1971.

Based on the reports to the Union Catalogue of Books the current list of the foreign acquisitions of the Hungarian libraries continued to appear in two series (social sciences and natural sciences).

The number of requests submitted to the Inter-Library Loan Service increased further and exceeded 24,000. The requests could be complied with in 84 per cent of the cases.

The International Exchange Service maintained contact with 534 institutions in 63 countries. Nearly 20,000 units were received from abroad, while more than 21,000 units were sent. Material sent to capitalist and developing countries increased by 23 per cent, compared with the previous year.

The Book Distribution Service took over c. 40,000 surplus copies, and distributed 35,000 units. The preliminary selection and grouping of the 1,300,000 volumes stored in its stacks was started.

The administration of the Library, its economic position and international contacts

The direction of the Library was supported by the regular meetings of the Directing Council under the chairmanship of the Director General, as well as by the activities of the various special committees (Mechanization Committee, Hungarica Coordination Committee, etc.).

The financial requirements of the Library were met from budgetary sources. In 1972 the employees received a considerable rise in the salary.

International contacts centered around the Budapest congress of the IFLA. Members of the staff were active in the preparatory and organizing work, and delivered several contributions at the congress. In 1972 our Library was the organizer of the regular meeting of the directors of the national libraries of the socialist countries. Another important event was the Soviet-Hungarian library seminar held in Moscow, the sequel of the seminar held in Budapest in the previous year.

In 1972 a new agreement of cooperation was concluded with the Deutsche Bücherei of Leipzig.

Members of the staff made 34 foreign visits in 1972, 18 to socialist countries, 16 to capitalist countries. Eight times they represented the Library in international conferences, the most outstanding being the Vienna conference of experts organized by the International Exchange Committee of the IFLA under the direction of the late Dr. István GOMBOCZ, and the Bologna conference of the AIBM.

In 1972 we received thirty librarians who spent on average nine days in Hungary and had an opportunity for a close study of our Library as well as other Hungarian libraries. The number of foreigners making short visits to the Library (mainly from among the guests of the IFLA congress) was 552.